

Groene schoolpleinen in Tilburg

Tilburg laat zien dat het kan: 100% van de schoolpleinen speelser en natuurrijker. En dat doen ze niet voor niets. De resultaten zijn er: kinderen gaan op onderzoek uit, ontdekken dingen, spelen op een andere manier, bewegen meer en gevarieerder. Kortom, ze voelen zich prettiger in een groene omgeving.

GEZONDE
SCHOOL
PLEINEN

Een project van Jantje Beton
en IVN Natuureducatie

De gemeente Tilburg

- ✓ Telt ruim 200.000 inwoners
 - ✓ Heeft ongeveer 63 schoolpleinen
 - ✓ Waarvan bijna 59 groene schoolpleinen
 - ✓ Werkt aan natuurrijke en speelse schoolpleinen sinds 2015
 - ✓ Vindt dit belangrijk, omdat het mooi, gezond en leerzaam is. In 2025 zijn zelfs alle Tilburgse schoolpleinen speelser en natuurrijker, zo luidt de inspirerende visie.
-

Tips van de gemeente Tilburg

- Moestuinen zijn soms te ingewikkeld en vragen veel onderhoud.
Fruitbomen zijn een praktisch en eetbaar alternatief.
- Bied de scholen ondersteuning met **advies en begeleiding**. Denk aan financiering of het maken van afspraken met verschillende partijen, waardoor projecten grootschaliger kunnen worden opgepakt. Maar ook controle op ontwerpen zodat deze voldoen aan de criteria vanuit de gemeente.
- Laat **één persoon** binnen de schoolbesturen zich **specialiseren** in het aanleggen van groene schoolpleinen.

“Wij hebben een speciale klas, de kompasklas. Hierin zitten kinderen die een wat meer prikkelarme omgeving nodig hebben, zodat ze niet naar speciaal onderwijs hoeven. Met ons natuurplein en de kinderboerderij kan dat.”

Roberto van Dalen, directeur
basisschool Wandelbos

Het Tilburgse succes van groene schoolpleinen

Het succesverhaal van groene schoolpleinen in Tilburg is nauw verbonden met Tineke Vermeer, trajectbegeleider natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE). In het verleden, als coördinator van de brede school in Tilburg West, werd zij geconfronteerd met gedragsproblemen onder kinderen. Tineke ontdekte groene schoolpleinen als mogelijke oplossing. Samen met de GGD richtte zij het Platform Speelnatuur op, met als doel om 30% van elk schoolplein in Tilburg te vergroenen. En dat is inmiddels gelukt!

Het eerste schoolplein dat werd aangepakt, was het plein van basisschool Wandelbos, oftewel de natuurschool van Tilburg. Met een ontwerper en hovenier werd een plan gemaakt. In totaal hielpen maar liefst 60 mensen, kinderen, ouders en leerkrachten, om het plein te veranderen. Het resultaat was indrukwekkend.

Tineke vertelt daarover: *“Bij het eerste schoolplein hebben we het gedrag van de kinderen gemonitord in de eerste maanden na de aanleg. We zagen dat het ontzettend goed werkte: veel minder pesten en kinderen die samen aan het spelen waren. Dat was de aanleiding om alle scholen te vergroenen.”*

Na deze goede start maakte Tineke een rondgang langs scholen in Tilburg West. Het succes leidde tot een groeiende interesse. In 2015 kwamen scholen en gemeente overeen om alle schoolpleinen in Tilburg te vergroenen. Dit werd verankerd in een beleidsstuk.

Roberto van Dalen (directeur bs Wandelbos) vertelt: *“De reden voor de vergroening was vooral het beoogde effect op het gedrag van kinderen: minder ruzie, minder verveling, leuk met elkaar spelen en met elkaar omgaan. Samen met ouders en kinderen, en met een beperkt budget, is er een buitenlesplek gemaakt. Daarvoor zijn er tegels uitgehaald om onverharde vierkante meters te creëren en er zijn verschillende speelaanleidingen en moestuintjes gemaakt.”*

“Kinderen zijn creatiever geworden in het spelen. Ze zijn echt andere dingen aan het doen: klimmen, glijden, spelen weer met zand (ook groep 7 en 8), verstoppertje. Ze verzinnen andere spelletjes en zien vlinders en bijen.”

Jeske van Zundert,
NME-coördinator OBS de Blaak

Alle schoolpleinen groen in 2025

In 2025 wil Tilburg dat alle schoolpleinen groen, speels en natuurlijk zijn. Bij nieuwbouw zijn klimaateisen voor gebouwen al vastgelegd, maar voor de buitenruimtes nog niet. Toch sluit de gemeente nu al direct aan bij vernieuwingsprojecten om zo de mogelijkheden van vergroening van het schoolplein te verkennen.

Ook betreft de gemeente partijen die nieuwbouwwijken aanleggen. Veel nieuwbouwscholen groeien in deze wijken. De pleinen zijn daar vaak klein. In overleg wordt soms extra speelruimte rondom de school gecreëerd. Waarbij de ruimte overdag beschikbaar is voor de school en daarbuiten voor de buurt.

Groene schoolpleinen in harmonie

Schoolpleinen in Tilburg zijn vaak openbaar, maar altijd in beheer van de school. De gemeente verzorgt de bomen en het groot onderhoud. Veranderingen gaan in harmonie. Over onderhoudskwesties wordt dan ook vaak een beheerscontract opgesteld.

Ook is er altijd overleg met de wijkregisseur. Een bankje hier, groen daar of een strook gras betrekken bij de speelplek? Als het een vooruitgang is voor de wijk kan er heel veel. Zeker als de buurt het initiatief neemt.

Een groen schoolplein, de aanpak van Tilburg

Vanuit de gemeente is er veel aandacht voor het klimaat, hittestress en wateroverlast. Het projectteam van de gemeente werkt samen over deze beleidsvelden heen. Hierdoor is het makkelijker om te vergroenen. Nu komt er bijvoorbeeld budget vanuit milieueducatie én klimaatadaptatie.

Groene schoolpleinen blijken aantrekkelijk voor ouders bij het kiezen van een school. Toch is er commentaar op het feit dat kinderen vies worden. Het gesprek aangaan met ouders helpt. En zorg bijvoorbeeld voor kledingboxen op school waar oude kleding en laarzen doorgegeven kunnen worden of organiseer ruilacties. **Janneke Swinkels** (directeur OBS De Blaak) geeft aan hoe haar schoolplein ook hierop is ingericht:

“De stukken met zand zijn uiteindelijk veel meer langs de randen van het plein geplaatst, zodat er weinig zand de school in wordt gelopen. Dit was een les vanuit andere pleinen in Tilburg.”

“Er zijn hoogteverschillen aangebracht, hutten, stukken met zand, klimstammetjes, paadjes, een klimplatform, groenvakken, een podium en schaduwplekken. Nu zijn echt alle kinderen aan het spelen in de pauze. Er werd eerder veel geduwd, getrokken, ze zaten elkaar in de weg. Nu speelt iedereen, op z’n eigen plekje, en het is heel gezellig en gemoedelijk. Groep 7 en 8 zijn ineens kastelen aan het bouwen in het zand, er is weer verstoppertje mogelijk, maar ook zo’n glijbaan, dat vinden ze toch heel leuk.”

Janneke Swinkels, Directeur OBS de Blaak

Vanuit de NDE hub van Natuurmuseum Brabant worden naschoolse themamiddagen voor leerkrachten aangeboden om natuur- en duurzaamheidscoördinator te worden. Hiermee borgt de gemeente dat scholen de pleinen ook voor educatie gebruiken. Daarnaast maakt onderhoud deel uit van dit lesprogramma. **Janneke Swinkels**, Directeur OBS de Blaak:

“Er zijn drie leerkrachten die de cursus Natuur- en Milieueducatie hebben gevolgd die door de gemeente werd aangeboden. Dat helpt om de boel goed te onderhouden en het natuuronderwijs te borgen.”

Naast de subsidie van de gemeente zijn er ook financieringsmogelijkheden van provinciale fondsen, zoals Buurtnatuurfonds (5.000 tot 10.000 euro), lokale fondsen (3.500 tot 5.000 euro per plein), wijkraden en sponsoracties door scholen zelf.

Financiering en ondersteuning

Tilburg biedt scholen een startsubsidie. Deze bestaat uit 5.000 euro voor projectopstart en plan maken, maximaal 14.000 euro voor aanpassen van het plein (waarbij de gemeente hetzelfde bedrag bijdraagt als de school), en 40 uur procesbegeleiding vanuit de gemeente. Denk daarbij aan het maken van projectplannen, toetsen van het ontwerp en fondsenwerving.

Alle scholen komen voor deze subsidie in aanmerking. Een van de criteria voor de subsidie is dat minimaal een derde van de verharding op het plein wordt vervangen door een waterdoorlatende ondergrond. Denk aan zand, gras, grind of boomschors. Daarnaast zijn er criteria over het gebruik, participatie, onderhoud en beheer en hergebruik van materialen.

In het begin was er wat weerstand op de criteria. Maar de praktijk wijst uit dat scholen uiteindelijk juist meer vergroenen en meer verharding eruit halen. In 2022 zijn de criteria daarom aangescherpt met een toevoeging over waterberging en wadi's. Janneke Swinkels:

“Ga gewoon beginnen, zie het niet als belemmering, kijk wat je zelf prettig vindt, ga delen aanleggen, zie hoe het spel verandert en je wordt enthousiast. Ik was heel kritisch bij de start, maar dat was nergens voor nodig.”

Bekijk álle groene schoolpleinen van Tilburg hier:

Tilburg in beeld:

“Natuur... ja dat heeft eigenlijk toch wel iets.”

Meer lezen?

Kijk snel naar
de aanpak van:

Dit document is in 2023/2024 opgesteld door Jantje Beton en IVN
Natuureducatie in samenwerking met de gemeente Tilburg en diverse
Tilburgse scholen.

Gezonde schoolpleinen is een project van

ivn natuur
educatie

JANTJE **BETON**